

Työeläkelaitoksille

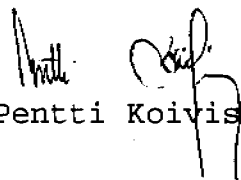
ELÄKKEEN MAKSAMINEN ULKOMAILLE

Työeläke maksetaan ulkomaille Suomen kansalaiselle ilman rajoituksia. Vieraan valtion kansalainen saa eläkkeensä ulkomaille vain, jos sosiaaliturvasopimus hänet siihen oikeuttaa tai jos Eläketurvakeskus antaa erityisistä syistä luvan maksamiseen.

Tässä yleiskirjeessä selostetaan eläkkeen ulkomaille maksamisen ehtoja. Kirjeessä annetaan myös ohjeita siitä, miten eläkelaitos voi tarvittaessa tarkistaa, että edellytykset eläkkeen maksamiselle ovat edelleen olemassa silloin, kun eläkkeensaaja asuu ulkomailla.

Yleiskirje korvaa yleiskirjeen 18/81 kohdan 4 "Eläkkeen maksaminen ulkomaille" ja yleiskirjeen C 1/89. Liitteessä 3 kerrotaan kansaneläke- ja perhe-eläkelain mukaisten etuuksien myöntämisestä ja maksamisesta ulkomaille.

ELÄKETURVAKESKUS

Pentti Koivisto

Helena Tapio

Lakiosasto

19.1.1994

ELÄKKEEN MAKSAMINEN ULKOMAILLE

Sisällysluettelo

Sivu

1	TYÖELÄKELAKIEN SÄÄNNÖKSET ELÄKKEEN MAKSAMISESTA ULKOMAILLE ...	1
2	ELÄKKEEN MAKSAMINEN SOSIAALITURVASOPIMUKSEN NOJALLA	1
	2.1 Sopimusten periaate	1
	2.2 Eroavuudet sopimuksissa	2
	2.2.1 Maksaminen toiseen sopimusmaahan sopi- musmaan kansalaisille	2
	2.2.2 Maksaminen kolmansiin maihin	2
	2.2.3 Maksaminen kolmansien maiden kansalai- sille	3
	2.2.4 Työttömyyseläke ja osa-aikaeläke	3
	2.2.5 Perhe-eläke	3
3	ELÄKETURVAKESKUKSEN LUPA ELÄKKEEN MAKSAMISEEN ULKOMAILLE	4
	3.1 TEL:n 9 a §	4
	3.2 Lupamenettely	4
	3.3 Ratkaisuun vaikuttavia seikkoja	5
	3.4 Työntekijäin eläkemaksu	6
	3.5 Muutokset maksupäättöksen perusteissa	6
4	KÄYTÄNNÖN MAKSUTOIMENPITEET	7
5	VEROTUS	8
6	MUUTOKSET ELÄKKEENSAAJAN HENKILÖTIEDOISSA TAI OLOSUHTEISSA ...	8
	6.1 Yleistä	8
	6.2 Tietojen välitys henkilötietojen muutoksista	9
	6.3 Eläkkeen maksamisedellytysten tarkistaminen	10
	6.3.1 Sosiaaliturvasopimusmaat	11
	6.3.2 Muut maat	11

LIITTEET

Lakiosasto

19.1.1994

ELÄKKEEN MAKSAMINEN ULKOMAILLE

1

Työeläkelakien säännökset eläkkeen maksamisesta ulkomaille

Eläkkeen maksamisesta ulkomaille säädetään TEL:n 9 a §:ssä, johon LEL:ssa, TaEL:ssa, MYEL:ssa ja YEL:ssa on viitattu. Sen mukaan eläke maksetaan ulkomaille asuvalle Suomen kansalaiselle samoin kuin Suomessa asuvalle. Tämä koskee paitsi henkilön omaa eläkettä myös perhe-eläkettä. Jos edunsaaja on suomalainen, maksetaan perhe-eläke hänen asuinpaikastaan riippumatta.

Työttömyyseläkkeen ja osa-aikaeläkkeen maksamisen ulkomaille estävät käytännössä näitä etuuksia koskevat säännökset. Sopimus Euroopan talousalueesta (ETA-sopimus) on tuonut tähän kuitenkin muutoksia (ks. kohta 2.2.4).

Vieraan valtion kansalaiselle ei makseta hänen täällä ansaitsemaansa eläkettä toiseen maahan ilman Eläketurvakeskuksen lupaa. Lupaa ei kuitenkaan tarvita silloin, kun on olemassa sosiaaliturvasopimus, joka velvoittaa eläkkeen maksamiseen kyseiseen maahan. Lupamenettely samoin kuin sosiaaliturvasopimukset koskevat vain lakisääteisiä eläkkeitä.

2

Eläkkeen maksaminen sosiaaliturvasopimuksen nojalla

2.1

Sopimusten periaate

Sosiaaliturvasopimuksessa sopijavaltiot poistavat vastavuoroisesti eläkkeen maksamista koskevat rajoitukset, jotka liittyvät kansalaisuuteen. Sopimusmaassa ansaittu eläke maksetaan aina toiseen sopimusmaahan sopimusmaiden kansalaisille. Esimerkiksi Suomen työeläke maksetaan Ruotsin kansalaiselle Ruotsiin. Sopimusmaiden kansalaisiin rinnastetaan yleensä näissä maissa asuvat pakolaiset ja valtiottomat.

Sosiaaliturvasopimusten säännökset eläkkeen maksamisesta poikkeavat jossain määrin toisistaan. Maksamista on voitu laajentaa esimerkiksi siten, että eläke on maksettava sopimusmaiden kansalaisille myös kolmanteen maahan.

ETA-sopimus tuli voimaan 1.1.1994. Sopimuksessa osallisina olevien valtioiden välillä noudatetaan samasta ajankohdasta lukien Euroopan talousyhteisön (EY) asetuksia 1408/71 ja 574/72. Asetukset muodos-

Lakiosasto

19.1.1994

tavat eri maiden sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisen järjestelmän, joka asiallisesti vastaa monenvälistä sosiaaliturvasopimusta. Kun tässä yleiskirjeessä puhutaan yleisesti sosiaaliturvasopimuksista, tarkoitetaan sillä myös ETA-sopimusta ja mainittuja EY-asetuksia.

ETA-sopimus poistaa jäsenmaiden väliltä rajoitukset, jotka koskevat eläkkeen maksamista ulkomaille. Sopimus velvoittaa maksamaan eläkkeen ETA-maan kansalaiselle, joka asuu jossakin ETA-maassa.

Sosiaaliturvasopimukset, joita Suomella on ollut ETA-maiden kanssa, korvautuvat ETA-sopimuksella suu-
rimmalta osin. Tämän vuoksi näitä sopimuksia on uusittu. Voimaan on tällöin jätetty mm. määräykset, jotka koskevat etuuksien maksamista kolmansiin maihin.

ETA-sopimusta käsitellään yleiskirjeessä A 70/93.

Liitteenä (liite 1) on luettelo valtioista, joiden kanssa Suomella on eläkkeen maksamista sääntelevä sosiaaliturvasopimus. Luettelo kuvaa tilannetta 1.1.1994.

2.2

Eroavuudet sopimuksissa

2.2.1

Maksaminen toiseen sopimusmaahan sopimusmaan kansalaisille

Työeläke maksetaan kaikkiin liitteessä 1 mainittuihin maihin kyseisen maan kansalaisille.

2.2.2

Maksaminen kolmansiin maihin

ETA-maan kansalaiselle eläke maksetaan kaikkiin ETA-maihin. Suomessa ansaittu työeläke maksetaan ilman Eläketurvakeskuksen lupaa esimerkiksi Ranskassa asuvalle portugalilaiselle. Yksittäisen jäsenvaltion näkökulmasta koko ETA-alue on tässä suhteessa ikään kuin toinen sopimusmaa.

Saksan, Espanjan, Kreikan ja Luxemburgin kansalaisille eläke maksetaan myös muualle kuin ETA-maahan. Tämä perustuu kahdenvälisiin sopimuksiin, jotka Suomella on näiden valtioiden kanssa. Esimerkiksi espanjalaiselle Suomen työeläke maksetaan hänen asuinpaikastaan riippumatta.

Samoin Sveitsin ja Kanadan kansalaisille eläke maksetaan myös kolmansiin maihin.

Lakiosasto

19.1.1994

2.2.3

Maksaminen kolmansien maiden kansalaisille

Pohjoismaiden, Saksan, Luxemburgin, Englannin, Espanjan, Kanadan, Quebecin ja USA:n kanssa tehtyjen kahdenvälisten sopimusten perusteella eläke maksetaan myös kolmansien maiden kansalaisille heidän asuessaan toisen sopimusvaltion alueella. Suomen työeläkelakien mukainen eläke maksetaan esimerkiksi Ruotsissa asuvalle turkkilaiselle.

2.2.4

Työttömyyseläke ja osa-aikaeläke

ETA-sopimuksen tultua voimaan ei työttömyyseläkkeen maksamista sopimuksen piiriin kuuluvalla henkilöllä voida keskeyttää sillä perusteella, että hän oleskelee ulkomailla, jos kysymyksessä on toinen ETA-maa.

Myös osa-aikaeläkkeen maksamista jatketaan tällaisessa tapauksessa. Edellytyksenä on, että eläkkeensaaja jatkaa osa-aikatyössä ETA-maassa ennen kuin kuusi viikkoa on kulunut siitä, kun hän lopetti työskentelynsä Suomessa ja että työ edelleen täyttää osa-aikaeläkkeen saamisen edellytykset.

2.2.5

Perhe-eläke

Perhe-eläke maksetaan sopimusmaasta toiseen edunsaajalle hänen kansalaisuudestaan riippumatta, jos edunjäittäjä oli sopimusvaltion kansalainen. Jos sosiaaliturvasopimuksen piiriin kuuluvat myös ne kolmannen maan kansalaiset, jotka ovat olleet vakuutettuja jommassa kummassa sopimusmaassa, perhe-eläke maksetaan heidän edunsaajilleen toiseen sopimusmaahan (ks. kohta 2.2.3).

ETA-sopimuksen säännöksistä seuraa, että edunjäittäjän Suomessa ansaitsema eläke maksetaan toisessa ETA-maassa asuvalle edunsaajalle, joka on ETA-maan kansalainen, pakolainen tai valtioton, edunjäittäjän kansalaisuudesta riippumatta.

ETA-sopimuksen mukaan lapseneläke maksetaan pääsääntöisesti siitä maasta, jossa lapsi asuu. Jos edunjäittäjä oli vakuutettu vain yhdessä jäsenvaltiossa, lapseneläke maksetaan vain tästä valtiosta riippumatta lapsen asuinpaikasta. Lapseneläkkeen maksamista selostetaan tarkemmin ETA-sopimusta koskevassa yleiskirjeessä A 70/93.

Lakiosasto

19.1.1994

3

Eläketurvakeskuksen lupa eläkkeen maksamiseen ulkomaille

3.1

TEL:n 9 a §

Pääsääntö TEL:n 9 a §:n mukaan on, että eläkettä ei makseta ulkomaille vieraan valtion kansalaiselle. Eläketurvakeskus voi kuitenkin erityisistä syistä päättää, että eläke tällaisessakin tapauksessa maksetaan.

Niille ulkomaalaisille, jotka asuvat ulkomailla ei-vätkä kuulu sosiaaliturvasopimusten piiriin, eläkettä ei siis makseta ilman Eläketurvakeskuksen lupaa. Jos vieraan valtion kansalaiselle on myönnetty eläke hänen asuessaan täällä ja hän sittemmin muuttaa pois Suomesta, ei eläkkeen maksamista jatketa ilman Eläketurvakeskuksen lupaa, jollei siihen velvoittavaa sosiaaliturvasopimusta ole.

Jos Suomen kansalaiselle maksetaan eläkettä ulkomaille ja hän vaihtaa kansalaisuutta ulkomailla asuessaan, eläkkeen maksamiseen ei tarvita Eläketurvakeskuksen lupaa.

TEL:n 9 a § tuli voimaan 1.7.1981. Se koskee 30.6.1981 jälkeen sattuneen eläketapahtuman perusteella maksettavia eläkkeitä. Jos eläketapahtuma on sattunut aikaisemmin, eläke maksetaan myös ulkomaille sen saajan kansalaisuudesta riippumatta eikä mak-su myöhemminkään edellytä Eläketurvakeskuksen lupaa.

3.2

Lupamenettely

Kun ulkomailla asuva vieraan valtion kansalainen hakee Suomesta työeläkettä, katsotaan eläkehakemuksen sisältävän myös hakemuksen eläkkeen maksamiseksi hänelle ulkomaille.

Jos ulkomaalainen eläkettä jo saadessaan muuttaa pois Suomesta, eläkelaitos tekee maksulupahakemuksen hänen puolestaan.

Kun eläkehakemuksesta ilmenee, että hakija on ulkomaalainen ja asuu ulkomailla, eläkelaitos tarkistaa jo käsittelyn alkuvaiheessa, edellyttääkö eläkkeen maksaminen Eläketurvakeskuksen lupaa.

Jos lupa tarvitaan ja eläkeratkaisu näyttää myönteiseltä, eläkelaitos lähettää eläkehakemusasiakirjat Eläketurvakeskukseen Ulkomaisten eläkeasiain jaostoon ja pyytää lupaa maksaa eläke ulkomaille.

Lakiosasto

19.1.1994

Jos Eläketurvakeskus myöntää maksuluvan, päätös siitä lähetetään eläkelaitokselle. Eläkelaitos ilmoittaa omassa eläkepäätöksessään, että eläke maksetaan kyseiseen maahan Eläketurvakeskuksen päätöksen perusteella.

Siinä tapauksessa, että Eläketurvakeskus katsoo, että eläkkeen maksamiseen ulkomaille ei ole erityistä syytä, lähetetään kielteinen päätös eläkelaitokselle kahtena kappaleena. Eläkelaitos leimaa Eläketurvakeskuksen päätöksen ja oman eläkepäätöksensä postiinjättöleimalla ja lähettää päätökset ja muutoksenhakuosoituksen hakijalle. Hakijalle tulisi samalla tiedottaa siitä, että eläkettä aletaan maksaa, jos hän myöhemmin muuttaa vakinaisesti asumaan Suomeen.

3.3

Ratkaisuun vaikuttavia seikkoja

Käytäntö luvan myöntämisessä on alkuaikoina ollut väljä. Nykyisin noudatetaan TEL:n 9 a §:n säännöstä sananmukaisesti ja lupa annetaan vain, jos siihen on olemassa erityisiä syitä.

Perusteena maksuluvan antamiselle voi olla esimerkiksi se, että eläkkeenhakija on entinen Suomen kansalainen. Lupa annetaan myös pakolaisen Suomessa ansaitseman eläkkeen maksamiseen ulkomaille. Pakolaisasema on määritelty YK:n Geneven sopimuksessa. Pakolaisstatus ilmenee yleensä passista. (Lakiosaston tiedote 6/90.)

Jos se maa, jonka kansalainen eläkkeenhakija on, maksaa vastavuoroisesti eläkkeet Suomen kansalaisille, on tämä yleensä erityinen syy myönteiselle maksupäätökselle.

Jollei vastavuoroisuutta ole, kiinnitetään huomiota mm. Suomessa asumisen ja työskentelyn pitkäaikaisuuteen. Myös hakijan perhe- tai muut siteet Suomeen voivat vaikuttaa asiaan samoin kuin ulkomaille muuttamisen syy.

Eläkelautakunta on vahvistanut Eläketurvakeskuksen kielteisen kannan esimerkiksi tapauksessa, jossa eläkkeenhakijana oli Puolassa asuva Puolan kansalainen. Hän oli työskennellyt keikkamuusikkona Suomessa noin seitsemän vuotta asumatta täällä vakinaisesti. Puolasta ei makseta eläkkeitä Suomeen. (ELK 6313/92, annettu 29.6.1993.)

Lakiosasto

19.1.1994

Jos eläkelaitos tiedottaa ulkomaille asuvalle vieraan valtion kansalaiselle hänen eläkeoikeudestaan esimerkiksi lähettämällä hakemuslomakkeen täytettäväksi, olisi hänelle syytä kertoa myös rajoituksista, joita ilman sosiaaliturvasopimusta on eläkkeen maksamisessa ulkomaille.

3.4

Työntekijäin eläkemaksu

Useimmissa maissa myös vakuutetut osallistuvat eläkkeiden rahoitukseen maksamalla vakuutusmaksua. Jotkin maat saattavat hakemuksesta palauttaa vakuutetun itsensä maksaman osuuden hänen muuttaessaan pois maasta. Jos maksu palautetaan, menee myös eläkeoikeus.

Suomen lainsäädännössä ei tällaista säännöstä ole. Eläkkeenhakijalle ei siten palauteta häneltä pidätettyä eläkemaksua, vaikka eläkettä ei makseta hänelle ulkomaille. Itse eläkeoikeuttahan ei ole menetetty, vaan eläke voi tulla maksuun henkilön muuttaessa Suomeen.

3.5

Muutokset maksupäätöksen perusteissa

Jos eläkkeen maksaminen on evätty ulkomaille asuminen vuoksi ja eläkkeenhakija palaa Suomeen, aletaan eläkettä hakemuksesta maksaa hänen asetuttuaan pysyvästi asumaan tänne.

Pysyvällä asumisella tarkoitetaan yleensä sitä, että henkilön kotipaikka on Suomessa. Kotipaikan määräytymisen perusteista on aikaisemmin säädetty väestötietolaissa (507/93). Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen uudeksi kotikuntalaiksi (HE 104/93). Se on hyväksytty eduskunnassa ja tulee voimaan toennäköisesti vuoden 1994 alkupuolella.

Kotikuntalaki korvaa mm. väestötietolaissa olevat kotipaikan määräytymistä koskevat säännökset. Käsitteen "kotipaikka" käytöstä luovutaan ja sen tilalle otetaan käyttöön käsite "kotikunta". Jotta maahan tullut henkilö voi saada kotikunnan Suomesta edellytetään, että hän asuu Suomessa ja hänellä on tarkoitus jäädä tänne vakinaisesti asumaan ja että hänellä on lisäksi vähintään yhden vuoden oleskeluun oikeutava voimassa oleva oleskelulupa, milloin sellainen lupa häneltä vaaditaan.

Lakiosasto

19.1.1994

Eläkettä ei makseta takautuvasti ulkomailla asumisen ajalta. Eläkkeenhakijalla ei ole myöskään oikeutta lykkäyskorotukseen Suomeen muuttoa edeltävältä ajalta.

Maksun aloittamisesta annetaan päätös. Päätös on tarpeen siitä syystä, että alkamisajankohdasta voi olla epäselvyyttä.

Eläke voi tulla maksettavaksi ulkomaille myös uuden sosiaaliturvasopimuksen solmimisen myötä. Tällöin eläkettä aletaan maksaa aikaisintaan sosiaaliturvasopimuksen voimaantulosta alkaen, vaikka eläkeoikeus olisi syntynyt jo ennen sopimuksen voimaantuloa.

Jos eläke maksetaan ulkomaille Eläketurvakeskuksen päätöksen perusteella ja eläkkeensaaja myöhemmin vaihtaa asuinmaata, voivat eläkkeen maksamisen edellytykset muuttua. Asia tulee käytännössä esille tavallisesti siinä yhteydessä, kun eläkkeensaaja ilmoittaa osoitteen muutoksesta. Tällöin eläkelaitos hakee Eläketurvakeskukselta maksulupaa uuteen asuinmaahan. Jos eläkkeensaaja muuttaa maahan, johon eläke tulee maksettavaksi sosiaaliturvasopimuksen perusteella, ei lupaa tarvita.

4

Käytännön maksutoimenpiteet

Eläke maksetaan ulkomaille eläkkeensaajan valitsemaan rahalaitokseen suomalaisen rahalaitoksen välityksellä. Eläkkeen on oltava eläkepäätöksessä ilmoitettuna eräpäivänä tilillä Suomessa olevassa rahalaitoksessa, joka välittää sen edelleen maksettavaksi eläkkeensaajalle (TEL:n mukaisen perusvakuutuksen ehdot, 8 §). Jos eläkettä maksetaan useammas- ta eläkelaitoksesta, kukin eläke siirretään yleensä erikseen ulkomaille. Jokaisesta maksetusta eläke- erästä suomalainen rahalaitos perii ulkomaille siirtämisestä aiheutuneet välityskustannukset erikseen.

Kustannusten pienentämiseksi eläkkeensaaja voi avata suomalaisessa rahalaitoksessa keräilytilin, jolle eri eläkelaitoksista maksettavat eläkkeet ohjataan. Tilille kertyneet eläkkeet siirretään eläkkeensaajan haluamana ajankohtana esimerkiksi kerran tai kaksi vuodessa ulkomaiseen rahalaitokseen.

Lakiosasto

19.1.1994

5

Verotus

Tarkemmat ohjeet ulkomailla asuvien eläkkeensaajien verotuksesta on antanut Työeläkelaitosten Liitto (TELA). Se tiedottaa myös verotuksessa tapahtuvista muutoksista.

Ulkomailla pysyvästi asuvan eläke on yleensä lähdeveron alaista. Lähdeverona peritään 35 % eläkkeestä ja se on lopullinen vero. Mikäli perittävän lähdeveron määrä on alle 50 markkaa, veroa ei peritä lainkaan.

Lähdevero peritään eläkkeen koko määrästä. Lähdeveron alaisista eläkkeistä poistettiin 1.1.1993 alkaen verovapaa osuus, joka oli 1 500 markkaa kuukaudessa. Samasta ajankohdasta alkaen Kansaneläkelaitoksen maksamista eläkkeistä ei enää peritä lähdeveroa.

Joissakin tapauksissa Suomen kansalainen voi olla edelleen yleisesti verovelvollinen Suomessa, vaikka hän on muuttanut ulkomaille. Tällöin häntä verotetaan samoin kuin jos hän oleskelisi Suomessa. Viimeistään muuttovuotta seuraavan neljännen kalenterivuoden alusta siirrytään kuitenkin lähdeverotukseen, jolleivät verovelvollisen siteet Suomeen ole edelleen poikkeuksellisen vahvat.

Jos Suomen ja eläkkeensaajan asuinvaltion välillä on verosopimus, noudatetaan ensisijaisesti sen säännöksiä. Eräiden verosopimusten perusteella eläkettä ei veroteta lainkaan Suomessa, vaan ainoastaan eläkkeensaajan asuinvaltiossa.

Lisätietoja verotuksesta saa verotoimistoista, Helsingissä veroviraston kansainvälisestä ryhmästä.

6

Muutokset eläkkeensaajan henkilötiedoissa tai olosuhteissa

6.1

Yleistä

Tiedot ulkomailla asuvien eläkkeensaajien henkilötietojen muutoksista saadaan useimmiten eläkkeensaajalta itseltään tai hänen omaisiltaan. Osa tiedoista välittyy Väestörekisterikeskuksen kautta.

Eläkkeensaaja on velvollinen ilmoittamaan eläkelaitokselle muutoksista, jotka vaikuttavat hänen oikeutensa saada eläkettä.

Eläkelaitos voi vaatia eläkkeensaajalta selvityksen eläkkeen määrään vaikuttavista seikoista ja siitä, että hän edelleen täyttää eläkkeen saamisen edellytykset.

Lakiosasto

19.1.1994

Sosiaaliturvasopimuksissa on määräyksiä sopimusmaiden vakuutuslaitosten velvollisuudesta ilmoittaa toisilleen tietoonsa tulleista seikoista, jotka voivat vaikuttaa eläkkeen saamiseen. Käytännössä toisessa sopimusmaassa asuvasta eläkkeensaajasta välittyy tietoja vain niissä tapauksissa, joissa henkilö saa eläkettä molemmista sopimusmaista. Asuinmaan yhdyslaitos ilmoittaa tietoonsa tulleet muutokset eläkkeensaajan olosuhteissa sekä Eläketurvakeskukselle että Kansaneläkelaitokselle.

6.2

Tietojen välitys henkilötietojen muutoksista

Tieto ulkomailla asuvan eläkkeensaajan henkilötietojen muutoksesta voi tulla työeläkelaitokseen, Eläketurvakeskukseen, Kansaneläkelaitokseen tai kaikkiin näihin. Kansaneläkelaitos ja työeläkelaitokset ovat sopineet, että saadut tiedot välitetään puolin ja toisin.

Muutostietojen lähettämisessä käytetään memo-postia, mihin tarkoitukseen on tehty erityinen memopohja. Mikäli memon käyttö ei ole mahdollista, tiedot välitetään Eläketurvakeskuksen henkilörekisteriin kirjallisesti.

Ilmoitettavat tiedot ovat seuraavat:

- osoitteen muutos
- eläkkeensaajan kuolinpäivä
- onko saatu kuolinaika virallinen
- kuolinpesän hoitaja
- mahdolliset muut henkilötietomuutokset.

Kun työeläkelaitos saa tiedon henkilötietojen muutoksesta, se toimittaa tiedon Eläketurvakeskukseen henkilörekisterin memo-postilaatikkoon. Eläketurvakeskus välittää tiedon muille työeläkettä maksaville laitoksille sekä Kansaneläkelaitoksen Kansainvälisten asiain ryhmään. Kansaneläkelaitos välittää edelleen tiedot muita etuuksia (esim. tapaturmavakuutuskorvausta) maksaville laitoksille.

Vastaavasti Kansaneläkelaitos lähettää saamansa tiedon henkilötietomuutoksesta memon välityksellä Eläketurvakeskukselle, joka välittää tiedon kaikille työeläkettä maksaville laitoksille.

Eläketurvakeskuksessa muutostiedot viedään henkilörekisteriin ja korjatut henkilötiedot lähetetään kaikkiin niihin työeläkelaitoksiin, jotka ovat vakuuttaneet kyseisen henkilön työsuhteen tai yrittäjätöiminnan jakson tai maksavat eläkettä hänelle tai hänen edunsaajalleen. Henkilörekisteriin ei viedä

Lakiosasto

19.1.1994

vakuutettujen osoitetietoja eikä niiden muutoksia.

Eläketurvakeskus ilmoittaa henkilötietomuutokset eläkelaitoksille viikottain henkilötietojen muutosrekisteriotteella (MURO). Omaeläkkeen saajia koskevat kuolintiedot välitetään päivittäin eläketapah-tumarekisteriotteella. Muut tiedot, joita edellämai-nitut välitystavat eivät koske (esim. osoitetietojen muutos), Eläketurvakeskus toimittaa työeläkelaitok-sille memon välityksellä.

6.3

Eläkkeen maksamisedellytysten tarkistaminen

Tavallisin tarkistustilanne on sen selvittäminen, onko eläkkeensaaja vielä elossa. Muita seikkoja voi-daan joutua tarkistamaan sen mukaan, minkä lajisen eläkkeen maksamisesta kulloinkin on kysymys.

Eläkelaitos saattaa esimerkiksi tarvita tietoja eläkkeensaajan terveydentilasta tai ansiotulojen määrästä jatkaakseen työkyvyttömyyseläkkeen maksa-mista.

Euroopan talousalueella (ETA) asuva voi saada Suo-mesta myös työttömyyseläkettä tai osa-aikaeläkettä. Tällöin selvitettäväksi voi tulla eläkkeensaajan työttömyyden jatkuminen tai hänen osa-aikainen työ-s-kentelynsä.

Perhe-eläkkeen maksamiseen puolestaan saattaa vai-kuttaa esimerkiksi lesken avioituminen tai lapsen antaminen ottolapseksi.

Pääsääntö on, että eläkelaitos selvittää eläkkeen maksuedellytysten olemassaolon suoraan eläkkeensaa-jalta itseltään.

Elossaolo tarkistetaan tarvittaessa esimerkiksi lä-hettämällä eläkkeensaajalle liitteen 2 mukainen lo-make täytettäväksi. Myös paikallinen Suomen edustus-to voi antaa henkilön pyynnöstä elossaolotodistuk-sen. Todistuksen voi saada sekä Suomen että muun valtion kansalainen. Hyväksyttäviä ovat myös paikal-listen Suomi-seurojen antamat todistukset.

Lakiosasto

19.1.1994

6.3.1

Sosiaaliturvasopimusmaat

Jos eläkelaitos ei saa sosiaaliturvasopimusmaassa asuvaan eläkkeensaajaan yhteyttä tai annettuja tietoja on syytä epäillä, eläkelaitos voi pyytää Eläketurvakeskuksen Ulkomaisten eläkeasioiden jaostoa selvittämään asiaa.

Sosiaaliturvasopimusten perusteella voi eläkkeensaajan asuin- tai oleskelupaikkakunnan laitos suorittaa hallinnollisia tarkistuksia ja lääkärintutkimuksia toisen jäsenmaan eläkettä maksavan laitoksen pyynnöstä. ETA-sopimuksessa hallinnollisista tarkistuksista mainitaan erityisesti selvitykset eläkkeensaajan työskentelystä ja ansiotuloista.

Eläketurvakeskuksesta eläkelaitoksen selvityspyyntö toimitetaan asuinmaan yhdyselimelle, jolla on sosiaaliturvasopimuksen nojalla velvollisuus antaa apuaan sopimuksen toimeenpanossa.

6.3.2

Muut maat

Jos eläkkeensaaja asuu maassa, jonka kanssa Suomella ei ole sosiaaliturvasopimusta, eläkelaitos voi selvittää hänen osoitteensa tai hankkia elossaolotodistuksen Ulkoasiainministeriön kautta.

Selvityspyyntö tehdään kirjallisesti Ulkoasiainministeriön oikeudelliselle osastolle. Selvityspyyntö tulee tehdä erikseen jokaisesta henkilöstä ja siitä tulee ilmetä henkilötiedot ja viimeinen tunnettu osoite. Selvittely on maksullista.

Suomen työeläkkeen maksaminen ulkomaille sosiaaliturvasopimusten perusteella

Sopimusmaa	Maksetaan ko. maan kansalai- selle	Maksetaan Eta-maan kansalai- selle	Maksetaan 3. maan kansalai- selle	Maksetaan ko. maan kansalai- selle 3. maahan
ETA-maat				
Belgia	x	x		
Englanti *)	x	x	x	
Espanja	x	x	x	x
Hollanti	x	x		
Irlanti	x	x		
Islanti	x	x	x	
Italia	x	x		
Itävalta	x	x		
Kreikka	x	x	x	x
Liechtenstein	x	x		
Luxemburg	x	x	x	x
Norja	x	x	x	
Portugali	x	x		
Ranska	x	x		
Ruotsi	x	x	x	
Saksa	x	x	x	x
Tanska	x	x	x	
Kanada	x		x	x
Sveitsi	x			x
Quebec	x		x	
USA	x		x	

*) = Suomen ja Englannin kahdenvälisen sosiaaliturvasopimuksen piiriin kuuluvat Iso-Britannia, Pohjois-Irlanti, Man-saari sekä Jersey ja Guernseyn saaret

ETA-sopimuksen piiriin kuuluvat Iso-Britannia, Pohjois-Irlanti ja Man-saari

Sukunimi / Släktnamn / Surname

Etunimi / Förnamn / Forename

Syntymäaika / Födelseid / Born

päivä/dag/day

kuukausi/månad/month

vuosi/år/year

Siviilisääty / Civilstånd / Marital status

☐ Naimaton /
Ogift /
Single

☐ Naimisissa /
Gift /
Married

☐ Leski /
Änka / Änkling
Widow / Widower

☐ Eronnut /
Frånskild /
Divorced

Kansalaisuus / Medborgarskap / Citizenship

Osoite/ Adress / Address

Asuinvaltio/ Bosättningsland / Country of residence

Paikka, päiväys ja allekirjoitus / Ort, datum och underskrif /
Place, date and signature

KANSANELÄKELAITOS

Eläkeosasto

8.4.1993

Kansaneläke- ja perhe-eläkelain mukaiset etuudet ulkomailla

Kansaneläkelain perusteella kansaneläkettä ei voida myöntää ulkomailla asuvalle. Myöskään hautausavustusta ei voida myöntää lain perusteella ulkomailla asuneen henkilön kuoltua. **Perhe-eläkelain** perusteella myönnettävien leskeneläkkeen ja lapseneläkkeen saaminen edellyttävät sekä edunjäntäjän asumista Suomessa kuollessaan että edunsaajan Suomessa asumista.

Kansaneläkelain perusteella kansaneläke maksetaan Suomesta ulkomaille muuttavalle eläkkeensaajalle aina vuoden ajan muutosta. Sen jälkeen eläkkeen maksamista ulkomaille jatketaan, jos eläkkeensaaja on asunut Suomessa kymmenen eläkkeen alkamista edeltävää vuotta tai ulkomaille olo on välttämätöntä eläkkeensaajan tai hänen perheenjäsenenensä sairauden vuoksi. Asumistukea ei makseta ulkomaille. Perhe-eläkkeen ulkomaille maksamisen edellytykset ovat samat kuin kansaneläkkeen. Kuitenkin, jos lapsi itse ei ole asunut 10 vuotta Suomessa, lapseneläke maksetaan ulkomaille vuotta pitemmältä ajalta, jos lapsen huoltaja täyttää asumisvaatimuksen.

EY-asetuksen 1408/71 perusteella kansaneläke voidaan myöntää perusteella ETA-alueella asuvalle ETA-työntekijälle, joka on ollut vakuutettuna myös Suomessa. ETA-työntekijältä vaaditaan kolmen vuoden karenssiaikaa, jotta eläke voitaisiin myöntää. Jos Suomessa asumis- tai työskentelyaika ei ole kolmea vuotta, myös muiden jäsenmaiden vakuutusajat otetaan huomioon karenssiaikaa laskettaessa. Kansaneläkettä ei yleensä myönnetä alle yhden vuoden Suomessa asumisen tai työskentelyn perusteella. Eläkkeeseen kuuluva lapsikorotus ja eläkkeensaajalle kuuluva asumistuki maksetaan asetuksen 1408/71 mukaan vain yhdestä jäsenmaasta, pääsääntöisesti eläkkeensaajan asuinmaasta.

ETA-työntekijän toisessa jäsenmaassa asuville perheenjäsenille ei myönnetä omaa eläkettä asetuksen 1408/71 perusteella.

Hautausavustus myönnetään asetuksen 1408/71 mukaan ETA-työntekijän tai hänen perheenjäsenensä jälkeen vain yhdestä maasta. Toisessa jäsenmaassa asuvan ETA-työntekijän jälkeen myönnetään hautausavustus Suomesta, jos siihen ei ole oikeutta asuinmaasta ja vainaja oli viimeksi ollut vakuutettuna Suomessa. Perheenjäsenen jälkeen hautausavustus myönnetään, jos sillä työntekijällä, jonka perheenjäsen vainaja oli, olisi oikeus hautausavustukseen Suomesta.

Leskeneläke myönnetään asetuksen 1408/71 perusteella Suomessa vakuutettuna olleen työntekijän jälkeen ETA-alueella asuvalle leskelle. Joko edunjättäjän tai lesken tulee olla jäsenmaan kansalainen. Edunjättäjältä edellytetään, että hän asui kuollessaan ETA-alueella ja että hän oli asunut tai työskennellyt Suomessa vähintään kolme vuotta (ks. kansaneläke ETA-työntekijälle). Leskeltä edellytetään, että hän asui ETA-alueella edunjättäjän kuollessa.

Lapseneläke myönnetään asetuksen 1408/71 perusteella yleensä vain yhdestä jäsenmaasta. Yleistä perhe-eläkettä koskevat tältä osin samat periaatteet kuin työeläkejärjestelmän lapseneläkettä. Jos edunjättäjä ei ollut työskennellyt Suomessa, asumisperusteinen lapseneläke on toissijainen työskentelyperusteeseen nähden.

Suomessa asuva kansaneläkkeen saaja, joka ennen eläkkeelle jäämistään on ollut ETA-työntekijänä yhdessä tai useammassa jäsenmaassa, voi asetuksen 1408/71 perusteella vapaasti viedä eläkkeen mukanaan muuttaessaan toiseen jäsenmaahan. Asumistukea ei kuitenkaan makseta ulkomaille. Lapsikorotuksen maksamisvastuu siirtyy uudelle asuinmaalle. Ellei sieltä ole oikeutta lapsikorotukseen tai lapsikorotus on pienempi kuin Suomesta, lapsikorotusta maksetaan Suomessa. Eläkkeellä oleva ETA-työntekijä saa viedä eläkkeen ETA-alueen ulkopuolelle vain kansaneläkelain perustein. Perheenjäsenten eläkkeiden maastaviennin edellytykset määräytyvät aina kansaneläkelain mukaan.

ETA-työntekijän jälkeen myönnetty leskeneläke maksetaan asetuksen 1408/71 perusteella toiseen jäsenmaahan samoin säännöin kuin ETA-työntekijän kansaneläke. Suomen lapseneläke lakkautetaan lapsen muutettua toiseen jäsenmaahan, jos hänelle myönnetään siellä lapseneläke.

Pohjoismaisen sosiaaliturvasopimuksen mukaan pohjoismaisten ETA-työntekijöiden kansaneläke-etuuksiin sekä heidän jälkeensä maksettaviin perhe-eläkkeisiin sovelletaan vain asetuksen 1408/71 määräyksiä. Muiden pohjoismaisen sosiaaliturvasopimuksen piiriin kuuluvien henkilöiden kansan- ja perhe-eläkkeisiin sovelletaan sopimuksen peruseläkemääräyksiä.

Kansaneläke myönnetään ETA-maassa asuvalle pohjoismaan kansalaiselle, joka 16 vuotta täytettyään on asunut Suomessa yhteensä vähintään kolme vuotta. Karenssiaikaa laskettaessa ei oteta huomioon muissa ETA-maissa asuttua aikaa eikä aikaa, jona hakija on saanut eläkettä muusta jäsenmaasta. Toisen pohjoismaan kansalaisen kuoltua myönnetään hautausavustus samoin edellytyksin kuin Suomen kansalaisen kuoltua.

Leskeneläke myönnetään ETA-maassa asuvalle leskelle. Lapseneläke myönnetään vain yhdestä pohjoismaasta.

Pohjoismaisen sosiaaliturvasopimuksen mukaan kansaneläkettä saava muukin pohjoismaan kansalainen kuin ETA-työntekijä voi vapaasti viedä eläkkeensä mihin takansa ETA-maahan.